

**UCHWAŁA NR XXVIII/.../13  
RADY GMINY SUWAŁKI**

z dnia 28 lutego 2013 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Suwałki na lata  
2013 - 2022.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 117, poz. 679 i Nr 134, poz. 777, Nr 149, poz. 887, Nr 217, poz. 1281, z 2012 r. poz. 567, z 2013 r. poz.153) oraz art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 182) Rada Gminy Suwałki uchwala, co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Suwałki na lata 2013-2022, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Suwałki.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

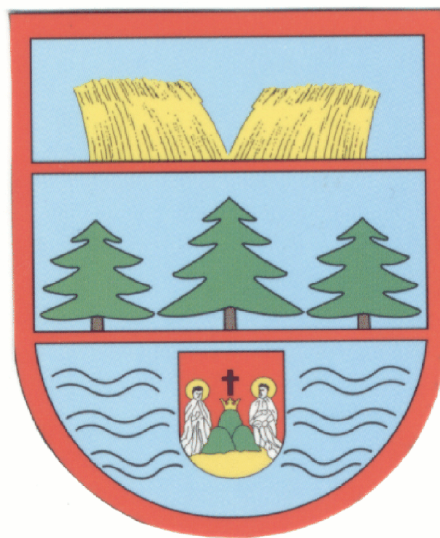
**Maciej Suchocki**

Załącznik do Uchwały Nr XXVIII/..../13

Rady Gminy Suwałki

z dnia 28 lutego 2013 r.

# **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Suwałki na lata 2013-2022**



Luty 2013 r.

# Spis treści

1. Wprowadzenie .....	4
2. Ogólna charakterystyka Gminy Suwałki .....	6
3. Zasady polityki społecznej .....	10
4. Prawne podstawy rozwiązywania problemów społecznych.....	11
5. Diagnoza problemów społecznych.....	13
6. Analiza SWOT sytuacji społecznej na terenie Gminy Suwałki .....	17
7. Cel strategiczny i cele operacyjne .....	20
8. Przebieg realizacji założeń .....	24

# 1. Wprowadzenie

Okres przeobrażeń ustrojowych w znacznym stopniu zmienił Polskę i pchnął kraj na nowoczesne tory. Przemiany społeczno-gospodarcze wyostrzyły problemy społeczne, takie jak: ubóstwo, bezrobocie, rozpad więzi rodzinnych, rozpowszechnianie się patologii. Oprócz ogólnych problemów społecznych wspólnych dla całego kraju, można również wyróżnić obszary szczególnie charakterystyczne i właściwe dla społeczności lokalnej. Dlatego też potrzebne jest opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Suwałki. Celem strategii jest wypracowanie najbardziej efektywnego i najlepiej dostosowanego do potrzeb systemu wsparcia ludności, tak by ludzie mieli dostęp do systemu wsparcia społecznego i zasobów społecznych umożliwiających osiągnięcie potencjału koniecznego do samodzielnego funkcjonowania.

Wraz z reformą struktury administracyjnej państwa rozpoczął się w Polsce zasadniczy proces reformowania polityki społecznej. Na mocy ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym na poziom gminy przeniesiono zadania, środki, kompetencje oraz uprawnienia do decydowania o lokalnej polityce społecznej. Podstawą prawną strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Suwałki jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym gminy jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013-2022, zwana dalej Strategią, jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem. Strategia odwołuje się do: potrzeby aktywnego udziału w kształtowaniu swojego życia, podmiotowości człowieka, odpowiedzialność za własne życie, subsydiarność i partnerstwa.

Strategia jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w dalszej perspektywie na podstawie przeprowadzonej diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy. Pomocne w tym były dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej uzyskane w toku bieżącej jego działalności, Urzędu Gminy Suwałki, Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach oraz

instytucji i organizacji współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Suwałkach.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Suwałki – w założeniach – jest elementem żywym i będzie podlegać zmianom, tak by odpowiadała nowym celom.

## 2. Ogólna charakterystyka Gminy Suwałki

### Położenie geograficzne

Gmina Suwałki zajmuje obszar 265 km<sup>2</sup> co stanowi 20,25% powierzchni powiatu suwalskiego. Składa się z 49 sołectw i 54 miejscowości. Położona jest w północnej części województwa podlaskiego, w centrum powiatu ziemskiego suwalskiego. Sąsiaduje z ośmioma innymi gminami: Filipów, Bakalarzewo, Jeleniewo, Szypliszki, Krasnopol, Raczki, Nowinka oraz Miastem Suwałki, które otacza.

Cały teren Gminy Suwałki znajduje się w granicach dwóch jednostek fizyczno-geograficznych: Pojezierza Suwalskiego od północy i wschodu oraz Równiny Augustowskiej w centrum i na południu. Ponad 53% powierzchni gminy zajmują użytki rolne, prawie 40% wody i lasy, na pozostałe kilka procent przypadają zabudowania, tereny komunikacyjne oraz nieużytki. Klimat regionu jest dość surowy o cechach kontynentalnych.

### Rys historyczny

Osadnictwo na Suwalszczyźnie zaczęło się już w epoce żelaza. Istniały tu osadnicze grupy rodowe. Od końca II wieku n.e. rozwinęła się kultura plemion bałtyjskich Prusów i Jaćwingów. Okres średniowiecza to panowanie na obszarze dzisiejszej Suwalszczyzny Jaćwingów - osady w Osinkach, Szurpiłach, Szwajcarii. Do czasów kolonizacji, rozpoczętej od początku XVI wieku, był to teren granicznej puszczy. Osadnicy przybywali tu z Mazowsza, Mazur i Litwy. Na przełomie XVII i XVIII wieku rozpoczął się okres kolonizacji i zagospodarowywania tych ziem przez zakony kamedułów wigierskich i sejneńskich dominikanów. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości teren gminy znalazł się w granicach województwa białostockiego. Gmina Suwałki została utworzona w 1973 roku, od 1974 r. wchodziła w skład województwa suwalskiego a od 1999 r. Gmina Suwałki znajduje się w powiecie suwalskim należącym do województwa podlaskiego.

### Ludność

Gmina Suwałki zamieszkiwana jest przez 7 230 osób, w tym przez 3 584 kobiet i 3 646 mężczyzn. Gęstość zaludnienia wynosi ponad 27 osób na 1 km<sup>2</sup>.

LP	Miejscowość	Liczba ludności	Kobiety	Mężczyźni
1	Biała Woda	273	125	148
2	Białe	92	49	43
3	Bobrowisko	47	25	22
4	Bród Mały	38	22	38
5	Bród Nowy	93	43	50
6	Bród Stary	65	41	24

7	Burdeniszki	87	46	41
8	Cimochowizna	34	18	16
9	Czarnakowizna	94	47	47
10	Czerwony Folwark	67	34	33
11	Dubowo Drugie	106	55	51
12	Dubowo Pierwsze	30	16	14
13	Gawrych Ruda	297	145	152
14	Gielniewo	5	2	3
15	Huta	23	10	13
16	Korkliny	66	31	35
17	Korobiec	41	22	19
18	Kropiwno Nowe	28	11	17
19	Kropiwno Stare	65	34	31
20	Krzywe	527	261	266
21	Kuków	63	33	30
22	Kuków - Folwark	64	31	33
23	Leszczewek	123	63	60
24	Leszczewo	75	38	37
25	Lipniak	117	51	66
26	Magdalenowo	21	11	10
27	Mała Huta	300	145	155
28	Niemcowizna	99	47	52
29	Nowa Wieś	348	168	180
30	Okuniewicz	308	143	165
31	Osinki	154	76	78
32	Osowa	79	38	41
33	Piertanie	70	35	35
34	Płociczno - Osiedle	555	279	276
35	Płociczno - Tartak	248	120	128
36	Poddubówek	203	106	97
37	Potasznia	213	105	108
38	Przebród	295	151	144
39	Słupie	6	3	3
40	Sobolewo	299	150	149
41	Stary Folwark	277	156	121
42	Taciewo	99	49	50
43	Tartak	113	59	54
44	Trzciane	39	23	16
45	Turówka Nowa	61	32	29
46	Turówka Stara	62	31	31
47	Wasilczyki	61	30	31
48	Wiatrołuża Pierwsza	43	22	21
49	Wigry	20	9	11
50	Wychodne	111	54	57
51	Zielone Drugie	107	51	56
52	Zielone Kamedulskie	347	169	178
53	Zielone Królewskie	97	44	53
54	Żyliny	75	31	44
Razem		7230	3584	3646

Struktura ludności według miejscowości Gminy Suwałki na dzień 31.12.2012 r. (Źródło: UG Suwałki).

## Rolnictwo

Gmina Suwałki jest gminą wiejską, dominującą rolę w gospodarce gminy stanowi rolnictwo mieszane z dominacją hodowli bydła mlecznego i mięsnego oraz trzody chlewnej. Rolnicy indywidualni gospodarują na ok. 84% użytków rolnych.

Rodzaj terenu	Obszar w km <sup>2</sup>
Użytki rolne	143,10
Użytki leśne	78,90
Grunty pod wodami	27,94
Tereny zurbanizowane	8,04
Nieużytki	6,46
Tereny różne	0,10
Obszar Gminy Suwałki	264,54

Użytkowanie gruntów rolnych w Gminie Suwałki (Źródło: UG Suwałki).

Użytki rolne stanowią aż 54,00% ogólnej powierzchni Gminy Suwałki, zaś użytki leśne 29,77%. Gospodarstwa rolne w Gminie Suwałki mają charakter rodzinny - produkcja w gospodarstwach indywidualnych opiera się głównie na pracy własnej użytkownika i jego najbliższej rodziny.

### Gospodarka

Działalność gospodarcza na terenie Gminy Suwałki to w większości zakłady produkcyjno-usługowe - głównie w zakresie stolarstwa, mechaniki pojazdowej, budownictwa, produkcji materiałów budowlanych, instalacji wodno-kanalizacyjnych i kamieniarstwa. W obrębie Gminy Suwałki znajduje się kilka kopalni, które wydobywają żwir i piasek. Na terenie gminy częściowo położona jest Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna oferująca korzystne warunki dla inwestorów. Walorem sprzyjającym prowadzeniu działalności gospodarczej jest konkurencyjność pod względem jakości rynku pracy, infrastruktury otoczenia biznesu. Ze względu na położenie dookoła miasta Suwałki funkcję wspomagania rozwoju przedsiębiorczości wykonuje: Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Agencja Rozwoju Regionalnego ARES S.A., Park Naukowo – Techniczny Polska – Wschód.

### Oświata i wychowanie

Na terenie Gminy Suwałki funkcjonuje 5 szkół podstawowych, przy czym 3 z nich wchodzi w skład zespołów obejmujących gimnazja. W gminnych szkołach uczy się 566 uczniów, w tym 66 w klasach „O”. Młodzież w wieku ponadgimnazjalnym uczęszcza do szkół średnich zlokalizowanych na terenie miasta Suwałki. Szkoły gminne mieszczą się w Płocicznie-Tartak, Poddubówku, Przebrodzie, Starym Folwarku i Nowej Wsi. Na terenie Gminy Suwałki działa od 1950 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Płocicznie-Tartak z filiami w Poddubówku, Starym Folwarku i Potasznii.

### Działalność kulturalna



Gmina Suwałki może poszczycić się zespołem śpiewaczy "WIGRANIE". Powstał on w czerwcu 2003 roku w Starym Folwarku. Repertuar zespołu to przede wszystkim pieśni i przyśpiewki nawiązujące do dawnej tradycji i kultury regionu Suwalszczyzny. Stroje, w których zespół koncertuje nawiązują do tradycyjnych strojów ludowych noszonych na Suwalszczyźnie. Zespół czynnie uczestniczy w festynach i imprezach kulturalnych zarówno na terenie Polski, jak i poza granicami, dbając tym samym o zachowanie kultury i tradycji regionu Suwalszczyzny.

We wsiach z terenu gminy znajduje się wiele miejsc pamięci narodowej.

### **Turystyka**

Gmina Suwałki ma liczne walory turystyczne: lasy, jeziora, zróżnicowany polodowcowy krajobraz oraz zasoby przyrodnicze skupione na terenie Wigierskiego Parku Narodowego. Atrakcją jest jezioro Wigry z Pokamedulskim Zespołem Klasztornym w Wigrach oraz rzeka Czarna Hańcza – popularny szlak kajakowy. Na terenie gminy funkcjonują wypożyczalnie sprzętu pływającego, kwatery agroturystyczne, pensjonaty, ośrodki wypoczynkowe i pola namiotowe. Dostępnych jest wiele szlaków turystycznych.

### 3. Zasady polityki społecznej

Przez wiele lat istnienia pomocy społecznej na Zachodzie Europy i w Polsce wytworzył się zespół zasad regulujących jej funkcjonowanie. Podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowych celów powinny kierować się nimi. Zasady artykułowane i realizowane w polityce społecznej:

- 1) **zasada samopomocy** – dążenie do tworzenia i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami, zazwyczaj w obrębie niewielkich nieformalnych grup,
- 2) **zasada przezorności** – dążenie do bezpieczeństwa socjalnego wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny,
- 3) **zasada solidarności społecznej** –niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznacza wyższość wspólnego dobra nad interesem poszczególnych klas lub warstw,
- 4) **zasada pomocniczości** –oznacza określony porządek pomagania: w pierwszej kolejności pomagać winna rodzina, a następnie społeczność lokalna, i na końcu państwo,
- 5) **zasada partycypacji** – oznacza taką organizację życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwość realizacji swoich ról społecznych, poszczególne grupy mogły zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie,
- 6) **zasada samorządności** – zapewnienie prawa do aktywnego udziału w instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu zaspokajania potrzeb i realizacji interesów,
- 7) **zasada dobra wspólnego** – polega na uwzględnianiu korzyści i interesów wszystkich obywateli, a w sytuacji sprzecznych interesów polega na poszukiwaniu kompromisów,
- 8) **zasada wielosektorowości** – oznacza równoczesne funkcjonowanie publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych zaspakajających potrzeby społeczeństwa.

## 4. Prawne podstawy rozwiązywania problemów społecznych

Podstawy prawne regulujące system pomocy społecznej w Polsce zawarte są w następujących aktach prawnych:

- 1) **ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.**, która reguluje warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej, określa: zadania w zakresie pomocy społecznej; rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania; zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej;
- 2) **ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych**, która reguluje system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych ze środków budżetu państwa, funkcjonujący odrębnie od systemu pomocy społecznej; ustawa ujednolica system świadczeń rodzinnych, wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami;
- 3) **ustawa z dnia 21 czerwca 2003 r. o dodatkach mieszkaniowych**, która reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach;
- 4) **ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym**, która stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego; ustawa ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów;
- 5) **ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego**, która określa, że organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane zapewniają ochronę zdrowia psychicznego; ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne;
- 6) **ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a jej celem jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 7) **ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznym i o wolontariacie**, która określa podstawowe dziedziny działalności organizacji pozarządowych w Polsce i wprowadza nowe rozwiązania; ustawa reguluje prowadzenie działalności pożytku publicznego, uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane, nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat;

- 8) **ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi**, która określa kompetencje i środki finansowe samorządów gmin na realizację ww. zadań. Samorzady na mocy ustawy uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych;
- 9) **ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii**, która zawiera szereg definicji zjawisk związanych z uzależnieniem od narkotyków. Określa zadania i uprawnienia organów administracji publicznej i samorządowej; jej celem jest przeciwdziałanie narkomanii poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej;
- 10) **ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy**, która określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Celem instytucji rynku pracy ma być pełne zatrudnienie; rozwoju zasobów ludzkich; osiągnięcia wysokiej jakości pracy; wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej;
- 11) **ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych**, która podaje zasady orzekania o niepełnosprawności do celów poza rentowych, określa zasady korzystania z rehabilitacji oraz uprawnienia osób niepełnosprawnych, reguluje obowiązki i uprawnienia pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, zadania i organizacje służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych, określa zasady działania PFRON;
- 12) **ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**, reguluje zasady wspierania i pracy z rodziną, omawia organizację pomocy i wychowania dziecka, pieczę zastępczą, pomoc dla osób usamodzielnionych, określa zadania administracji publicznej we wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

## 5. Diagnoza problemów społecznych

Gwałtowne zmiany społeczne, zapóźnienie gospodarcze, przemiany obyczajowe, dziedziczenie ubóstwa, rozpad więzi rodzinnych często są źródłem problemów społecznych. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w art. 7 wymienia powody, dla których udziela się osobom i rodzinom pomocy społecznej, są to:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 11) (uchylony);
- 12) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 13) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 14) alkoholizmu lub narkomanii;
- 15) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 16) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

### Pomoc społeczna

Ustawa o pomocy społecznej określa zasady udzielania pomocy społecznej i wskazuje ośrodki pomocy społecznej jako organizacje realizujące pomoc społeczną na poziomie gminy. To także na ośrodkach pomocy społecznej ciąży zadanie diagnozy problemów i opracowywania ich rozwiązywania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suwałkach jest jednostką organizacyjną Urzędu Gminy Suwałki. Terenem jego działania jest obszar gminy. Kadre ośrodka stanowi 8 osób w tym: kierownik, 2 specjalistów pracy socjalnej, 1 starszy pracownik socjalny, 3 starszych referentów i główna księgowa. Pracownicy ośrodka realizują zadania pomocy społecznej, przyznają dodatki mieszkaniowe, obsługują fundusz alimentacyjny oraz świadczenia rodzinne. GOPS realizuje zadania własne gminy i zadania zlecone, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W związku z realizacją zadań ustawowych przez pracowników socjalnych teren Gminy Suwałki został podzielony na trzy rejony pracy socjalnej. Podział na rejony jest elementem organizacji pracy. Pracownicy mają stały kontakt ze środowiskiem, co ułatwia właściwą diagnozę i skuteczne rozwiązywanie problemów w środowisku.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suwałkach na przestrzeni lat 2009-2012 najczęściej udzielał pomocy ze względu na:

- ubóstwo,
- bezrobocie
- niepełnosprawność,
- długotrwałą lub ciężką chorobę,
- bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych ,
- alkoholizm.

Powody przyznania pomocy	2009	2010	2011	2012
<b>Ubóstwo</b>	162	161	153	145
<b>Bezrobocie</b>	92	85	92	93
<b>Niepełnosprawność</b>	118	106	98	94
<b>Długotrwała choroba</b>	61	40	42	37
<b>Bezradność</b>	51	46	47	44
<b>Alkoholizm</b>	38	39	41	44

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej (Źródło: GOPS Suwałki).

Najczęściej problemy te są ze sobą sprzężone. W trakcie udzielania wsparcia rodzinie niezbędna jest współpraca rodziny przy rozwiązywaniu trudnej sytuacji. Wymaga to często zmiany postawy z biernej, roszczeniowej na postawę aktywną.

**Ubóstwo** określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne - ubranie, opłaty mieszkaniowe, leczenie, uzyskanie wykształcenia.

**Bezrobocie** w Gminie Suwałki jest zjawiskiem stosunkowo rozpowszechnionym z obserwowaną tendencją wzrostową, powiązany z procesami występującymi w gospodarce kraju. Straty i skutki społeczne, które powoduje są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Utrata pracy - przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi jego konsekwencjami. Wśród podopiecznych tut. ośrodka bardzo często występuje długookresowe bezrobocie. Rokowania co do zmiany statusu w ich przypadku są niepewne.

	2009	2010	2011	2012
<b>Bezrobotni ogółem</b>	269	282	284	314
<b>Bezrobotne kobiety</b>	138	160	149	151
<b>Bezrobotne kobiety powyżej 12 miesięcy pozostawania bez pracy</b>	32	28	41	52
<b>Bezrobotni mężczyźni</b>	131	122	135	163
<b>Bezrobotni mężczyźni powyżej 12 miesięcy pozostawania bez pracy</b>	25	30	28	43

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Suwałki (źródło: PUP Suwałki)

**Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba.** We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny. Osoby niepełnosprawne posiadają stopień niepełnosprawności orzeczony przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi, czy też związane z wiekiem. Za niepełnosprawne biologicznie uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwale lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji. Jest to zjawisko o tyle niebezpieczne, że występuje w okresie osłabienia więzi społecznych i rodzinnych.

**Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,** wiąże się z dysfunkcjami w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, niedojrzałością emocjonalną rodziców, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym ujawniające się w postaci zachowań agresywnych, buntowniczych przejawiających się łamaniem przez dzieci i młodzież panujących obyczajów i norm. Obserwowalny jest związek z wielodzietnością i związanym z nią przytłoczeniem obowiązków rodzinnych.

**Alkoholizm.** Uzależnienie od alkoholu, czyli alkoholizm jest chorobą, która zaczyna się i rozwija podstępnie, bez świadomości zainteresowanej osoby. Polega na niekontrolowanym piciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Alkoholizm w znacznym stopniu upośledza podstawowe funkcje rodziny, ciężko zaburza rozwój wzrastających w takich rodzinach dzieci.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych od trzech lat rozpatruje zmienną liczbę wniosków o poddanie przymusowemu leczeniu odwykowemu, która waha się między 22 – 40 rocznie. Można zaobserwować wśród mieszkańców gminy jak i rodzin korzystających z pomocy społecznej wzrost rodzin ze zdiagnozowanym problemem alkoholowym. Praca z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin - klientami GOPS jest trudna i długotrwała. Wymaga wsparcia i kontroli wielu osób, instytucji: Poradni Leczenia Odwykowego, Sądu Rejonowego, kuratorów, pracowników socjalnych i pracowników lecznictwa odwykowego.

	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Liczba wniosków o poddanie przymusowemu leczeniu odwykowemu	30	22	40	29

Na podstawie danych GKRPA.

Na terenie Gminy Suwałki został utworzony Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. Zespół jest grupą ludzi, specjalistów z różnych dziedzin, zajmującą się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego Zespołu. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie opiera się właśnie na takich zasadach. Wyznaczone w drodze porozumień zawartych między gminą a podmiotami niosącymi pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie osoby spotykają się w celu nakreślenia sposobu, w jaki chcą działać i wykorzystywać swoje kompetencje, możliwości i zasoby w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Rok	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Liczba wypełnionych Niebieskich Kart	12	9	2	30

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suwałkach

Wśród mieszkańców Gminy Suwałki nastąpił znaczny wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy i instytucji udzielających pomocy, co przejawia się we wzroście wypełnionych Niebieskich Kart.



## 6. Analiza SWOT sytuacji społecznej na terenie Gminy Suwałki

W pracach przy tworzeniu strategii, określaniu priorytetów rozwojowych użyteczną metodą jest analiza SWOT. Nazwa SWOT jest zestawieniem pierwszych liter angielskich słów: **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse w otoczeniu), **T**hreats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest popularną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. W analizie SWOT odniesiono się do kwestii społecznych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"><li>• dobra znajomość potrzeb mieszkańców przez pracowników samorządowych;</li><li>• dobra współpraca między instytucjami zajmującymi się problematyką społeczną,</li><li>• przywiązanie do rodziny, wysoki poziom integracji społeczności lokalnej, wysoki poziom kontroli społecznej,</li><li>• ciągłe doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadrę samorządową;</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• bierne podejście klientów ops,</li><li>• niewystarczające środki finansowe.</li><li>• niepełna infrastruktura społeczna, niedostateczna baza zabezpieczająca potrzeby społeczne</li><li>• dostępność używek związana z bliskością przejścia granicznego.</li><li>• brak organizacji pozarządowych,</li><li>• niski poziom kwalifikacji zawodowych ludzi bezrobotnych,</li><li>• występowanie wysokiego bezrobocia długotrwałego oraz zjawiska dziedziczenia bezrobocia,</li><li>• brak wystarczającej oferty pomocy społecznej oraz rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych,</li><li>• długotrwałe uzależnienie rodzin od</li></ul>

	pomocy społecznej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców oraz zwiększenie dostępności do szkół różnego stopnia</li> <li>ustawodawstwo wspierające zatrudnienie,</li> <li>współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,</li> <li>ustalenie stabilnego, jednolitego systemu finansowania zadań pomocy społecznej;</li> <li>zwiększenie partycypacji państwa w kosztach funkcjonowania systemu wsparcia osób wymagających pomocy,</li> <li>bliskość miasta Suwałki</li> <li>planowane inwestycje na rzecz mieszkańców gminy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.</li> <li>wzrost zjawiska patologii społecznych, przede wszystkim przemocy</li> <li>skomplikowana procedura pozyskiwania środków pomocowych krajowych i UE</li> <li>brak stabilności systemu pomocy społecznej,</li> <li>postępująca degradacja wartości rodziny, postępująca apatia i zniechęcenie oraz upadek „kultury pracy”,</li> <li>wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze,</li> <li>zmniejszająca się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,</li> <li>złe zabezpieczenie przez państwo poziomu życia osób w podeszłym wieku,</li> <li>niestabilność i wieloznaczność, przepisów prawa,</li> <li>bliskość miasta Suwałki.</li> </ul>

## **7. Cel strategiczny i cele operacyjne**

### **Cel strategiczny:**

Głównym celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując wyłącznie własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

### **Cele operacyjne:**

1. Rozwój systemu wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
2. Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom
3. Podnoszenie jakości działań oświatowo–kulturalnych mieszkańców gminy i zapewnienie równego startu edukacyjnego dzieci.
4. Rozwój integracji mieszkańców gminy
5. Poprawa infrastruktury społecznej na terenie Gminy Suwałki

### **Cel operacyjny nr 1:**

**Rozwój systemu wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym.**

Zadania pomocy społecznej są szczególnie nastawione na ludzi w trudnej sytuacji finansowej, którzy są narażeni na wykluczenie społeczne. Termin wykluczenie społeczne określa sytuację, w której dana jednostka będąca członkiem społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajdują się poza kontrolą wykluczonej jednostki. Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem wielowymiarowym i w praktyce oznacza niemożność uczestnictwa w życiu gospodarczym, politycznym jak i kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji. Grupami społecznymi najbardziej narażonymi na wykluczenie społeczne na terenie Gminy Suwałki są osoby długotrwale bezrobotne. Brak pracy ma nie tylko negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny, ale też na sferę psychiki. Cechą tej grupy społecznej również jest niski poziom wykształcenia. Podjęte działania zostały ukierunkowane na najbardziej popularne sposoby aktywizacji zawodowej i społecznej.

### **Podjęte działania :**

	<b>Działania</b>	<b>Wskaźnik</b>	<b>Podmiot realizujący</b>
1.	Udzielanie pomocy materialnej osobom ubogim	Liczba osób	GOPS
2.	Wzmocnienie rodzin zagrożonych odebraniem dzieci przez zatrudnienie asystenta rodziny	Liczba rodzin	GOPS
3.	Współpraca instytucji i organizacji charytatywnych w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba działań Liczba instytucji	GOPS UG Suwałki inne instytucje działające na rzecz mieszkańców gminy
4.	Realizacja lub współpraca w realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych	Liczba projektów	GOPS UG Suwałki inne instytucje działające na rzecz mieszkańców gminy
6.	Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji i kompetencji zawodowych	Liczba osób	PCPR PUP GOPS Organizacje pozarządowe
7	Upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia specjalistycznego: prawnego, pedagogicznego, psychologicznego	Wzrost świadomości, Plakaty, ulotki	GOPS PCPR
8.	Rozwój systemu wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych	Liczba działań	UG GOPS PCPR Organizacje pozarządowe

## **Cel operacyjny nr 2**

### **Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom**

Na terenie Gminy Suwałki jednym z problemów jest zjawisko przemocy domowej, które często jest powiązane z problemem nadużywania alkoholu. Głównym celem wspierania osób doświadczających przemocy jest skuteczna pomoc w przełamaniu kryzysu i przywrócenie osobom oraz rodzinom umiejętności prawidłowego funkcjonowania. Niezbędne staje się zwiększenie nakładów na profilaktykę, pomoc specjalistyczną i socjalną, zadbanie o szerszą ofertę wsparcia, a także stworzenie lepszej dostępności do pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej. Grupą szczególnie narażoną na działanie negatywnych czynników zewnętrznych są dzieci i młodzieży, którzy bez właściwego wsparcia nie potrafią samodzielnie uporać się z problemami i odszukaniem właściwej drogi życia.

	<b>Działania</b>	<b>Wskaźnik</b>	<b>Podmiot realizujący</b>
1.	Realizowanie procedury Niebieskiej Karty w celu zapewnienia komplementarności działań instytucji zajmujących się przemocą na terenie gminy	Liczba rodzin objętych pracą zespołu	Członkowie zespołu interdyscyplinarnego
2.	Rozpowszechnianie informacji wśród mieszkańców gminy w zakresie rozwiązywania problemów związanych z przemocą i uzależnieniami	Ulotki Informacje na tablicy ogłoszeń	GOPS PCPR GKRPA
3.	Prowadzenie działalności terapeutycznej w ramach kolonii skierowanych do dzieci	Kolonie dzieciom Ilość dzieci	GOPS GKRPA
4.	Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych	Liczba osób	GKRPA

### **Cel operacyjny nr 3**

**Podnoszenie jakości działań oświatowo– kulturalnych mieszkańców gminy i zapewnienie równego startu edukacyjnego dzieci.**

Uczestnictwo w kulturze w jej różnych formach, warunkach i zakresach jest integralnym składnikiem stylu życia współczesnego człowieka. Systematyczne lub okazyjne obcowanie z wartościami kultury uwarunkowane jest indywidualnymi możliwościami

człowieka, jego zainteresowaniami i potrzebami. Uczestnictwo w kulturze umożliwia człowiekowi uzyskanie lepszej orientacji w rzeczywistości przyrodniczej, społecznej i kulturalnej. Lepsze wykorzystanie szans życiowych.

	<b>Działania</b>	<b>Wskaźnik</b>	<b>Podmiot realizujący</b>
1.	Wspieranie działań oświatowo-kulturalnych umożliwiających udział w życiu kulturalnym	Liczba instytucji kulturalnych, liczba zdarzeń kulturalnych	UG Szkoly
2.	Zwiększenie dostępności do form opieki przedszkolnej na terenie gminy	Ilość dzieci Ilość punktów przedszkolnych	UG GZEAS Szkoly
3.	Znoszenie barier materialnych w dostępie do systemu edukacji	Kwota świadczeń przyznanych na dzieci w okresie nauki	UG GOPS
4	Promowanie czytelnictwa w bibliotekach	Ilość zdarzeń	biblioteka
5.	Rozwój placówek kulturalno-oświatowych	Liczba placówek	UG

#### **Cel operacyjny nr 4**

##### **Rozwój integracji mieszkańców gminy**

Dzisiejsze przemiany na terenach wiejskich stają się prawdziwym wyzwaniem dla wiejskich społeczności. Mieszkańcy wsi czują potrzebę integracji i wspólnego działania. Poczucie integracji społecznej pozostaje w bezpośrednim związku z poczuciem bezpieczeństwa. Dlatego tak istotnym elementem jest angażowanie mieszkańców do działania, umacnianie więzi między poszczególnymi pokoleniami wsi, stworzenie warunków do nawiązania współpracy i porozumienia oraz pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców wsi.

	<b>Działania</b>	<b>Wskaźnik</b>	<b>Podmiot realizujący</b>
1.	Organizowanie imprez okolicznościowych na terenie gminy	Liczba zdarzeń	UG
2.	Organizowanie spotkań okolicznościowych	Liczba	instytucje

	z mieszkańcami gminy	spotkań	działające na rzecz mieszkańców gminy
--	----------------------	---------	---------------------------------------

### **Cel operacyjny nr 5**

#### **Poprawa infrastruktury społecznej na terenie Gminy Suwałki**

Infrastruktura społeczna definiowana jest jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby takich dziedzinach jak prawo, bezpieczeństwo, kształcenie, oświata, kultura, opieka społeczna, służba zdrowia. Wyróżnia się tu szkoły, szpitale, sądy, więzienia, instytucje administracji państwowej, obejmuje urządzenia i instytucje świadczące w sposób zorganizowany usługi jednostkowe. Infrastruktura społeczna ma zasadniczy wpływ na jakość życia mieszkańców gminy. W konsekwencji rozwoju infrastruktury społecznej rośnie poziom życia, jak również następuje rozwój lokalny, regionalny.

	<b>Działania</b>	<b>Wskaźnik</b>	<b>Podmiot realizujący</b>
1.	Poprawa warunków obsługi klienta z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych	Nowy budynek UG Suwałki	UG
2.	Podniesienie dostępności do placówek kulturalno-oświatowych	Liczba placówek	UG
3.	Poprawa infrastruktury drogowej	Ilość obiektów komunikacyjnych	Zarządcy dróg

## 8. Przebieg realizacji założeń

Strategia obejmuje teren Gminy Suwałki, w której uczestniczyć będą mieszkańcy, instytucje i organizacje. Cele i zadania realizowane będą przy współpracy społeczności lokalnej, niektórych podmiotów oraz organizacji, takich jak m.in. :

- Urząd Gminy Suwałki;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach;
- Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach;
- Publiczne i Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Suwałkach;
- Sąd Rejonowy w Suwałkach;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Suwałkach;
- Policja w Suwałkach
- Szkoły podstawowe i gimnazja z terenu Gminy Suwałki i Miasta Suwałki;
- Szpital Wojewódzki w Suwałkach
- Szpital Psychiatryczny w Suwałkach
- Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia w Suwałkach.

Realizacja zadań odbywać się będzie w ciągu najbliższych dziesięciu lat, a ich powodzenie zależy od ścisłej współpracy tych podmiotów, sytuacji w gminie oraz środków finansowych, które zostaną przeznaczone na ich urzeczywistnienie. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suwałkach przeznacza na realizację działań środki własne, a ponadto ubiegać się będzie o dofinansowanie z innych źródeł.

Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym ewaluacji i monitoringowi. Społeczna dyskusja oraz wszelkie konstruktywne uwagi i wnioski mają wpływ na jego ulepszenie. Najlepszym kryterium monitoringu i ewaluacji strategii będą zmiany w zmniejszeniu eskalacji problemu lub całkowitym jego wyeliminowaniu. Ocena realizacji Strategii odbywać się będzie pod kątem :

- stopnia realizacji założeń oraz celów;
- efektywności, rzetelności i jakości realizowanych w jej ramach zadań.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie gminy. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zebrane w trakcie rocznych spotkań zespołu ds. aktualizacji.